

# QÜESTIONS LINGÜÍSTIQUES

## (I) ELS QUI ACCEPTEN EL QUE ÉS FORÀ...

Maria Lluïsa Pazos (Barcelona)

Ja seria hora que restituíssim a la llengua una estructura morfosintàctica ben genuïna, ben arrelada en la nostra tradició quan el poble encara no es trobava en condicions de deixar-se convèncer ni per interferències lingüístiques ni per prejudicis ideològics.

I cal restituir-la precisament perquè era i és una eina al servei de la lògica i de la precisió. Es tracta de la distinció entre «el qui» (*o bé, els qui, qui, aquells qui, tothom qui, qualsevol qui*) i «el que», en les oracions de relatiu substantives, és a dir, aquelles oracions que no porten antecedent explícit, la qual cosa fa que tota l'oració introduïda per algun dels pronoms esmentats substitueixi el substantiu omès. A hores d'ara ja són ben pocs els qui encara recorren a aital distinció clarificadora, sobretot d'ençà que els mitjans de comunicació escrits fan mans i mànigues per tal de desqualificar precisament el que ens diferenciava de la llengua veïna. Tanmateix, negligir la utilitat de l'ús de «El qui»: persona; «el que»: cosa, contradiu no tan sols la llengua popular (recordem la quantitat de refranys que comencen per «qui»: «*qui menja sopes se les pensa totes*») sinó també l'única normativa vigent, que tan sols admet les construccions amb «qui» en oracions relatives substantives referides a persona; per exemple: «*que ho porti «qui» vulgui; ell crida aquells «qui» necessita; s'ho escoltava com aquell «qui» sent ploure; tothom «qui» vingui que entri; sortia amb aquells «qui» havia conegut...*» mentre reserva «el que» per a construccions referides a «cosa», equivalents al «lo» neutre de l'espanyol., o bé a les oracions adjectives l'antecedent del pronom relatiu de les quals ja ha estat dit, per la qual cosa resulta innecessària la repetició. Així, serien exemples del primer ús de «el que»: «*Ja em diràs el «que» vols; el «que» passa és que no ho sabia; m'avindrà amb el «que» em diràs...*» mentre que seran exemples del segon ús: *aquest home i el (l'home) «que» vas conèixer ahir són germans; m'han tramès el teu llibre i els (els llibres) «que» havia perdut, etc.*».

Cal parar esment, doncs, en els avantatges que representa el fet que la llengua catalana pugui comptar amb una distinció entre les construccions personals i

neutres, la qual cosa permet de bandejar unes confusions tan preuades pels lingüistes de rebaixes. Fixeu-vos en aquests titulars d'un diari actual: (Avui 15-9-91)

«La facultat d'Informàtica de la UPC fa aquest mes una experiència pilot per als estudiants de primer curs. Les classes estan destinades sobretot «als que» provenen de FP per rebaixar els suspensos entre aquest col·lectiu d'estudiants»

Evidentment hom no acaba d'esbrinar el valor de la frase que inicia «als que»: Es tracta d'una omisió i hem d'entendre «als (estudiants) que»? Però en aquest cas és absurd repetir tot seguit «estudiants» darrere «col·lectiu». Altrament, si suposem que no hi ha omisió, sinó ús erroni de «als que» per «als qui» imaginem què hauríem d'entendre si, en lloc de substantiu femení «classes», s'hi trobés, poseu per cas, un substantiu masculí com «cursos». Aleshores hauríem d'entendre, si fa no fa, que «Els cursos estan destinats als (cursos) que provenen de FP».

Si això és un model de llengua funcional, l'òrgan deu anar per mal camí... Però tot seguit continuem llegint:

«Una oportunitat per als qui venim de F.P.»

Aquí el model, o més aviat el gust del corrector, ha canviat; perquè si en l'altra oració es tractava de la primera possibilitat ens sembla una despesa absurda de mots, i si, com esdevé palès, s'avenia amb la segona suposició la incorrecció identificaria la funcionalitat amb la incongruència, perquè no ens voldran pas fer creure que el verb provenir va introduït per «que» i el verb venir va introduït per «qui».... I heus ací que el joc continua encara i al dessota mateix podem llegir:

«Informàtica fa cursets per reduir el fracàs dels «que» no fan el COU».

Vaja, no estavem pas assabentats que ara els cursets també fan el COU... Quina escolarització tan exhaustiva o... quin model de llengua tan poc útil...

El mateix model de llengua que «rebaixa» suspensos en lloc de reduir-los. Ja podem, doncs, comprovar l'ambigüitat que provoca el fet d'entestar-se a no fer servir el «qui» i substituir-lo sistemàticament per el «que» o, el que a la llarga és pitjor, confondre a pler ambdues construccions indiscriminadament.

Les eines lingüístiques no entrebanquen la funció, més aviat enriqueixen la llengua. Si exterminen «els qui», quan llegirem o sentirem:

*«El que ens ha portat aquestes coses». Haurem de demanar: En Joan o el fet de ploure tres dies seguits?*

*«Ja hem vist el que ens has recomanat». No sabrem si és en Pere, o bé anar al cinema aquesta tarda, o bé el llibre del qual parlàvem fa un moment*

Així, doncs, sembla que en aquest país encara continuem ancorats al vell manament de «parlar català a casa i que no es noti». Sembla que algú molt «progre» s'entesta a posar de moda l'uniforme lingüístic del centre, no fos cas que qualsevol germà bessó de l'Amadeu Fabregat ens pogués titllar de catalanistes. I això per a segons qui no fa «científic»....

El dia que acceptarem que l'ús d'una estructura lingüística o d'un mot no perjudica ningú si esdevé útil, lògic, precís i insubstituïble; el dia que, a més a més, podrem reconèixer amb orgull que els mots i les estructures lingüístiques també serveixen per a identificarnos, per a unir-nos i per a dignificar-nos com a poble de pensament lliure, haurem començat a entrar a la via de la ciència. Amb objectivitat.

La interferència no és lingüísticament funcional; és més aviat una funció essencial dels colonitzadors.